

EOÜ KROONIKA

17. mail osales Eesti Ornitoloogiaühingu kolmeliikmeline võistkond üle-euroopalisel golfiväljakute linnuvaatlusel, mille korraldas Euroopa Golfiliidu ökoloogiaosakond. Linde vaadeldi sel päeval 18 Euroopa riigis kokku 116 golfiklubi väljakuil. Üldse registreeriti 272 linnuliiki, keskmiselt 40 ühe väljaku kohta. Parima tulemuse sai Hispaania Ulzama väljak, kus pandi kirja 93 liiki, meie Niitvälja jagas koos Rootsi Ljunghuseniga 75 liigiga 5.-6. kohta. Põhja-Euroopa toonnis kohati rohkem linde vaid Rootsi Falsterbo klubis.

4. ja 5. juulil olid Pärnumaal Kaisma järve ääres Eesti Ornitoloogiaühingu II suvepäevad. Korraldajad olid päris meeldivalt üllatunud, kui kohale tuli poolteistsada inimest - lisaks ühingu liikmetele ka nende perekonnaliikmeid ja sõpru. Oli ju karta, et toimumispaiga suhteliselt raske kättesaadavus ühistranspordiga, üsna spartalikud laagriolud ja eelkõige muidugi pikka aega domineerinud halb ilm võtavad tulekulusti vähemaks.

Usutavasti ei pidanud keegi kohaletulnuist pettuma. Kahe laagripäeva jooksul sai kuulata loenguid (esinejaiks Eedi Lelov, Ivar Ojaste, Urmas Sellis ja kaks korda Asko Lõhmus), vaadata ronimisriistadega puu otsa minekut (Einar Tammiur ja Urmas Sellis) ja pääsukeste püüki (Mati Kose), mängida linnulaulumängu (võitjaiks osutus perekond Kõiv Raplamaalt), uurida Arne Aderi juhatusel linnuõppimisvõimalusi arvutis, kuulda mullusest, tänavusest ja tulevastaastast aastalinnust, näha linnurõngaste valmistamist (Tenno Laur), rahnivastast "turvaust" pesakastile (Lembit Tihkan) ja söögi- majade kollektsiooni (Peep Veedla). Muidugi ei puudunud slaidiprogramm, võistlused, lõkkeõhtu ja linnumatkad; ühiselt koostatud linnunimistusse kogunes lõpuks üle saja nähtud ja kuuldud liigi.

Tuleval aastal kogunetakse juulikuu esimesel nädalavahetusel Harjumaal Paunküla veehoidla äärde EOÜ III suvepäeviks.

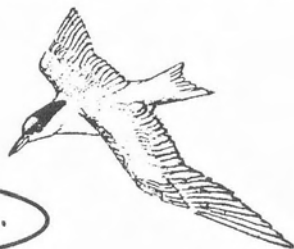
EOÜ lõi ka sel aastal, **3. ja 4. oktoobril** kaasa traditsioonilisel *Birdwatch*'il, mis sedapuhku haaras vaid Euroopat. Eestis oli osavõtjaid 114 kümnest maakonnast, Tallinnast ja Tartust. Kokku nähti 102 linnuliiki.

Tulemused saadeti ka järjekordsele *NTT World Bird Count*'ile. Selle, tänavu juba kolmandat korda toimuva heategevusaktiooni käigus annetas Jaapani telefonifirma *NTT BirdLife International*ile iga maailmas kohatud linnuliigi eest 1000 jaapani jeeni, mis kasutatakse linnukaitseks enamasti eksootilistes riikides. Mullu kogunes 88 riigi linnuhuviliste ühispingutuste viljana *BirdLife*'i kukrusse ligi 6 miljonit jeeni.

Toomas Jüriado

EOÜ JUHATUSES...

28.-29. augustil 1998 Perakülas Nõval toimunud koosolekul kuulati ära ülevaade ühingu tegevusest koosolekutevahelisel ajal ning arutati võimalikke tegevusi tekkinud või tekkida võivate tõrgete kõrvaldamiseks (uue põhikirja rakendamine, rahastamine jne). Käsitleti EOÜ *BirdLife International*'i täisliikmeks saamise võimalusi ning vastuseid vastavale küsimustikule.

Juhatus kinnitas 1999. aasta linnuks kirjurähni(d), kuid leidis, et edaspidi oleks sobivam aastalinnuks võtta üks liik.

Veel arutati kandidaatide esitamist Kumari preemia taotlemiseks, EOÜ ajalooramatu sisseseadmist, uute välisliikmete vastuvõtmise tingimusi, EOÜ kodulehekülje uuendamist Internetis, järgmise EOÜ kokkutuleku korraldamist, EOÜ kontori sildi ja värava kujundamist jms ühingu tegevusse puutuvat.

Vilju Lilleleht

LINNUKAITSE- UUDISED

LÄÄNEMAAL UUS LOODUSKAITSEALA

Vabariigi Valitsuse määrusega nr. 215 25. septembrist 1998 kinnitati Silma Looduskaitseala kaitse-eeskiri ja välispiiri kirjeldus. Ligi 5000 ha suurune kaitseala loodi eelkõige rikkaliku linnustiku ja rannaniitude kaitseks, ning hõlmab Haapsalu lahe Tahu ja Saunja lahesoppe, Lyckholmi lahte, Sutlepa ja Võõla merd ja Kudani järve ning nende vahelisi niite ja roostikke.

Kaitsealal on seni kirja pandud veidi üle 200 linnuliigi. Väga rikkalik on siinne linnustik rändeajal. 1995. a. sügisel loendati lähel üle 100 000 veelinnu: partlasi 50 000 ja laukusid 47 000, lisaks paar tuhat luike, hane ja sookurge.

Saunja lahe äärde on ehitatud vaatlejate tarvis kaks linnutorni ja Lyckholmi lahe äärde Salajõe suudme lähedale 3 m kõrgune vaatlusplatvorm.

Kaitseala valitsejaks on määratud Biosfääri Kaitseala Läänemaa Keskus.

Ivar Ojaste

LÄÄNEMERE PROJEKT

Aprillis käivitus Taani Keskkonnaagentuuri finantseerimisel *The Baltic Sea Project*, mis toetab Eesti, Läti, Leedu, Venemaa, Poola, Rootsi, Soome ja Taani ühist linnukaitsest tegevust Läänemeres. Kahe aasta kestel kogutakse kokku andmed ranniku ja avamere linnustiku kohta ning andmetühikud püütakse täita uute välitöö tulemustega. Peatähelepanu on pööratud ranniku ja avamere tähtsatele linnualadele, mis on määratletud *BirdLife International*'i kriteeriumide alusel, ning Läänemere kaitsealadele (*BSPA – Baltic Sea Protected Area*), mis tulenevad Helsinki Konventsioonist.

Projekti esimese faasi, mis lõpeb märtsis 2000, üheks peamiseks lõpptulemuseks on nimetatud alade elupaiku ning linnustikku käsitleva ühise raamatu väljaandmine. Koostöös rahvuslike HELCOM-i komiteede ja *BirdLife*'iga keskendutakse projekti kestel veel järgmistele probleemidele: linnustiku andmete kasutamine Läänemere eutrofeerumise ja

õlisaaste hindamisel; linnustiku osa BSPA-de mitmekesisuse seires; ohustatud linnuliikide seisundi jälgimine jpm. Projekti Eesti-poolset tööd koordineerib Andres Kalamees, andmebaaside eest vastutab Leho Luigujõe.

Andres Kalamees

SUUR-KONNAKOTKAS '98

Tänavu lisandus seniteatutele (vaata eelmist "Hirundot") info mitmest uuest suur-konnakotkapesast.

Nüüdseks on Eestis teada viis pesa: kolmel on mõlemad asukad määratud suur-konnakotkasteks, kahel kuulub vähemalt üks linn sellesse liiki. Ehkki uusi teateid pesitsusterritooriumeist tuli ka mujalt Eestist, asuvad kõik seni leitud pesad Tartumaal. Paraku üheski neist tänavu poegi ei lennuvõimestunud.

Need andmed kinnitavad selle ohustatud liigi elujõulise populatsiooni esinemist Eestis, seepärast tegime Keskkonnaministeeriumile ettepaneku arvata suur-konnakotkas meil I kategooria kaitsealuseks liigiks.

Ülo Väli & Asko Lõhmus

UUS EESTI PUNANE RAAMAT

Eesti punane raamat. Ohustatud seened, taimed ja loomad. - Eesti Teaduste Akadeemia Looduskaitse Komisjon, Tartu, 1998. 150 lk.

Keskkonnaministeeriumi väljaandel ilmuv uus Eesti punane raamat. Erinevalt eelmisest, 1982. aastal avaldatud populaarsest trükisest sisaldab seekordne vaid ohustatud liikide nimestikke nende ohustatuse astme (kategooria), põhiliste elupaikade ja ohutegurite äranäitamise ning vastavaid kokkuvõtvaid tabeleid. Seekord vaadati läbi andmed vähemalt 8600 erineva elustikuliigi kohta ja leiti, et 1314 neist on ühel või teisel määral ohustatud. Ohustatud linde on raamatusse arvatud 56, neist kaks praeguseks pesitsejatena kadunud, 7 eriti ohustatud, 8 ohualtid ja 19 haruldased, 11 tähelepanu vajavad. Veel 9 liigi ohustatuse astet ei osatud praeguste teadmiste põhjal määratleda. Ettepanekuid nimestiku kohta tegid peaaegu kõik meie aktiivsemad linnu-uurijad ja -harrastajad, sh. linnuklubi "Buteo". Lõpliku otsuse tegi ühingu linnukaitse komisjoni poolt kokkukutsutud töörühm.

Vilju Lilleleht

LINNUKLUBIDES...

- **Läänemaal** oli sel aastal käsil kaks suurt projekti.

Marimetsa rabas näitas tänavune loendus, et raba haudelinnustik on muutunud väga rikkalikuks ja huvitavaks. Näiteks pesitses sel aastal siin u. 200 paari kurvitsalisi (kajakaid vaid üksikud paarid).

Haapsalu linna servas asuv Väike viik on tõeline linnuparadiis. Siin pesitseb ligi 1000 paari naerukajakaid, kümneid paare partlasi (s.h. rääkspart, luitsnökk-part, punapea-vart) ja laukusid, ning tänavu esmakordselt hallhani. Tegutsemas võib märgata isegi väikepütti. Paraku on linnavalitsus võtnud nõuks viik täielikult roost puhastada ja ühe variandina oli välja pakutud koguni väikese saare rajamist keset viiki ja sellele pargi istutamist. Selle takistamiseks võtsime ühendust linnavalitsusega, kes soostus viigi puhastamisel arvesse võtma meie ettepanekuid peale vastavate uuringute tegemist.

Lisaks uuriti veel röövlindude Palivere statsionaaris ning tehti retki Leidisosse, tutvumaks sealse, seni veel täiesti tundmatu loodusega.

Ivar Ojaste

- **Pärnumaal** on valdav osa linnusõpradest tallanud sama rada juba viiendik sajandit, ning ornitoinfo-päevadest välja kasvanud linnuklubi "Buteo" üllitas tänavu veebruaris oma esimese aastakokkuvõtte.

Mullu hilissügisel hakkas klubi lipu all Nigula Looduskaitseala keskuses Vanajärvel tegutsema lindude turvakodu. Aasta jooksul on seal turgutust saanud ja pärast ravikuuri loodusesse lahti lastud 113 isendit 14 liigist, põnevamad linnud on nende seas olnud ehk järvekaur ja kaljukotkas.

Eesti Keskkonnafondi Pärnumaa Osafondi toetusel jätkusid projektid "Jäälind" ja "Laanekotkas". Tänavu lisandus neile veel tulevasse Kihnu Mereparki jäävate Sangelaidude, Manilaiu, Anilaiu ja Sorgu saare linnustiku seire. "Amatööride linnujaamas" Laol käis ka tänavu vilgas lindude püük ja rõngastamine sügisese rändevoolust. Röövlindude seiret teostatakse endiselt Halinga, Kilksamaa ja Paikuse vaatlusaladel.

Eedi Lelov

JOONISTUSVÕISTLUSE TULEMUSED

Eesti Ornitoloogiaühingu ja "Hirundo" toimetuse poolt korraldatud linnujoonistusvõistlus on selleks korraks lõppenud. 1. septembriks oli laekunud 63 võistlustööd, mida hindas "neljahäälne" žürii: EOÜ kontor (keskmine Jaanus Eltsi, Toomas Jüriado ja Andres Kalamehe hinnetest), Rein Kuresoo, Asko Lõhmus ja Eve Mägi. Auhindade jagamisel arvestati iga autori puhul kõige rohkem punkte kogunud tööd. Esikohtadega pärjatud pildid leiata kahelt järgmiselt leheküljelt, teised tööd ilmuvad illustratsioonidena selles ja tulevastes "Hirundodes". Auhindade pidulik kätteandmine toimub Eesti Ornitoloogiaühingu 1999. aasta kevadisel üldkoosolekul.

AUHINNAD

Vanuseklass A (kuni 7-aastased). Osales neli noort joonistajat - **Elvia ja Elion Sõber** Tallinnast ning **Tarmo ja Tauri Hiiesalu** Kõisilt (Järvamaa), ning žürii otsustas kõigile anda välja ergutusauhinna.

Vanuseklass B (8-16 a.)

I koht – **Katrin Seervald** Sauelt

II koht – **Kaarel Vahtramäe** Kiisalt (Harjumaa)

III koht - **Tuuli Saul** Suislepa põhikoolist (Viljandi maakond)

Vanuseklass C (üle 16 a.)

I koht – **Sulev Einma** Paidest

II koht – **Aime Soovik** Vedralt (Läänemaa)

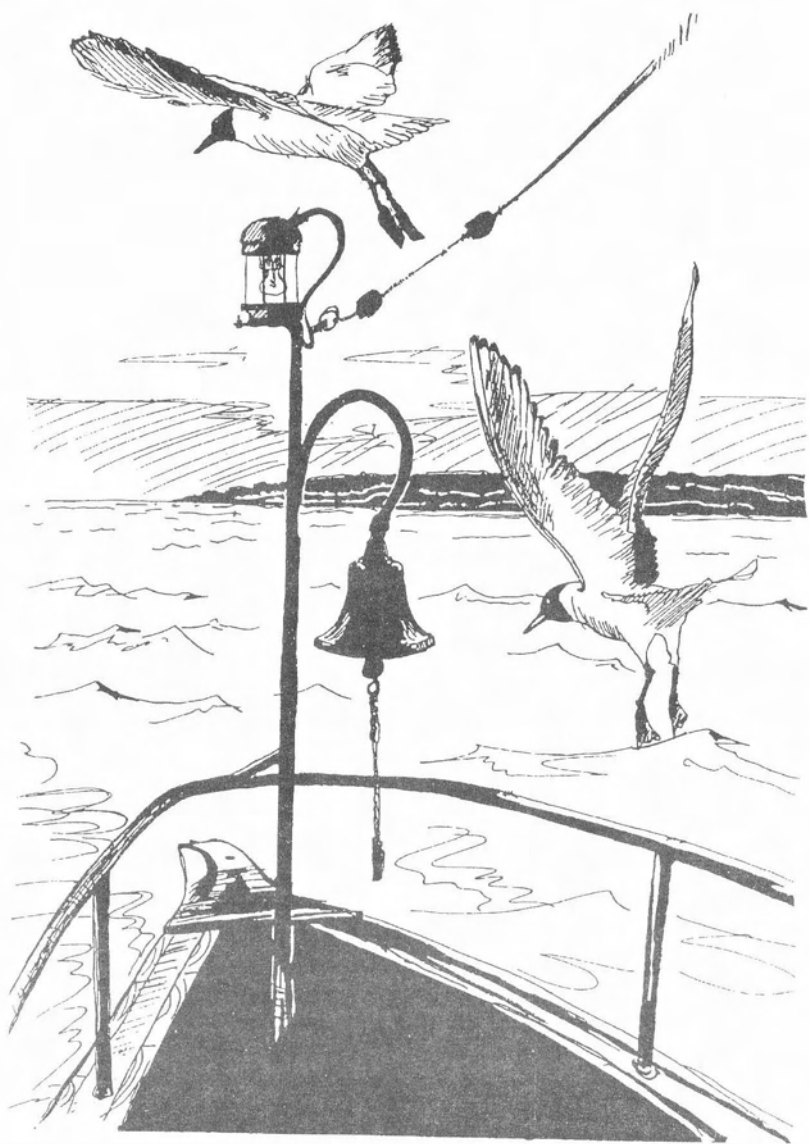
III koht – **Lauri Kulpsoo** Haagelt (Tartumaa)

Kokkuvõttes võib võistlust lugeda kordaläinuks – saabus rõõmustavalt palju töid üle Eesti, kujutati paljusid linnuliike ja kasutati erinevaid tehnikaid. Loodetavasti avastas võistluse käigus oma "joonistussoone" nii mõnigi senitundmatu talent.

Kriitikaks annab veidi põhjust kujutamislaad - sageli keskenduti välimäärjalikult küll linnu kujutamisele, jättes aga unarusse tausta ja miljöö. Žürii usub ja loodab, et võistlus innustab ühelt poolt neid, kes hästi tunnevad joonistustehnikat, ja teisalt looduses uitajaid - otsige teed loodusesse **koos** visandiplokkide ja pliitsitega! See, mujal populaarne tegevus, on Eestis ju veel tallamata rada!

KATRIN SEERVÄLD "Suurkoovitaja"
I koht vanuseklassis B.

SULEV EINMA "Naerukajakad"
I koht vanuseklassis C.